

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Juris Canonici A. R.P. Paulo Laymanno Societatis Jesu Theologo SS.
Canonum In Alma, Catholica, Et Episcopali Universitate Dilingana
Professore Qvondam Ordinario, Prælectionibus Academicis Illustrati

Laymann, Paul

Dilingæ, 1673

Capitulvm IV. Accepimus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62587](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62587)

Loco testamenti, quo libertas concessa est, *cit. l. Proximè. §. ult. idque favore libertatis. & docet ibi Bart. & alij, Felin. hic. num. 16.* idem locum habere in aliis dispositionibus favorabilibus, videlicet in legatis ad piam causam, vt litura, vel inducō obesse non debeat; id verò intelligitur, si dubium sit de voluntate defuncti, tunc, quod benignius est, preferendum fore; si autem certò, aut valde probabiliter constet non fuisse voluntatem vltimam defuncti, vt libertas seruo, aut legatum causæ piæ concedatur, tum cessat præsumptio juris. teste *gl. in cit. l. verb. Induxit.*

Not. II. Rasura in rescripto ad lites minus suspecta est, quam in rescripto gratiæ seu priuilegio, ita sumitur ex hoc *cap. Es. s. ult. de crim. falsi.* ratio est, quia rescriptum ad lites seu iustitiæ facillè conceditur.

¶ Queritur, si rescriptum, aut instrumentum scriptoris errorem contineat, num eum impetrans corrigere possit. Videtur affirmandum, quia errorem corrigere bonum, & rectum est, & in nullius damnum cedit, sed contrarium ex communi rectè docet *Abbas n. 3.* quia id legibus ac consuetudine gentium ob publicum bonum iustè prohibitum est, ne quis in litteris publicis quidpiam radat, mutet, aut deleat, cum ea quæ à publicâ potestate procedunt, à privato attingi non debeant, propter errandi falsandivè periculum, & eadem fermè ratio est, si sit scriptura priuata, sed communis cum altero, aut saltem propter præiudicium eius ad ipsum etiam pertinens, vt sine ipsius voluntate nulla mutatio fiat.

CAPITVLVM IV.

Accepimus.

PARAPHRASIS.

Controuersia erat inter Archiepiscopum Cantuariensem & monasterium S. Augustini super exemptione; monasterium se tuebatur priuilegio Apostolico, sed Archiepiscopus illud falsitatis arguebat, eaq;

prætensione monasterium ad subiectionem cōpellebat. tum respondit Alex. III. cum priuilegia non inspecta falsitatis argui non possint, difficilè autem & periculosum sit ea Romam transmitti, idè exhibenda esse Archiepiscopo in claustro monasterij, vel alio securo loco vsque ad natiuitatem S. Ioannis; sin autem Archiepiscopus per se vel alium idoneum non advenit, deinceps non audiatur, si priuilegium falsitatis arguere velit; interim verò priuilegij valor in possessione maneat, & sententia, quæ secundum priuilegium jam lata est inuolabiliter obseruetur; porò si Archiepiscopus ad monasterium priuilegij inspiciendi causa accesserit, plures, quam duodecim personas secum non afferat.

S V M M A R I V M.

1. Priuilegium aut Instrumentum vt transmittatur, non est consultum nec securum; in casu autem, quo de eo dubitetur, quid agendum.
2. In casu quo quis priuilegium falsitatis arguat, quod sit officium iudicis.
3. Negligentia Prælati in judicialibus obest Ecclesie, quæ tamen si lesa sit, fruatur beneficio restitutionis in integrum.
4. Si arguens Priuilegium falsitatis illud lacerasset, An priuilegiarius causam contra arguentem obtineret, & frui suo priuilegio posset.

Not. I. Securum non esse, neque consultum, vt priuilegium, aut instrumentum transmittatur, sed si de eius tenore dubitetur, vel in loco, vbi asseruatur, aliòve securo inspiciendum tradi debet, vel exemplari.

Not. II. Si quis priuilegium alterius falsitatis arguat, iudex statuet ei terminum temporis, inter quem compareat ad inspiciendum & convincendum, si non venerit, fertur sententia pro priuilegio, quemadmodum id ipsum fieri solet, si quis alterum infamet v.g. si dicat illegitimè natum, vt statuatur ei tempus ad probandum defectum, vel

vel crimen, si non venerit, imponitur ei silentium perpetuum, ne in posterum infamet. *l. Diffamari. §. C. De ingenuis*, est enim & hæc privilegij de falsitate coargutio species quædam diffamationis, uti docet *Bart. in l. Titia. ff. de accus. Anton. & Abbas hic. n. 3.* & ita habemus casum, in quo sententia ferri potest contra absentem, lite non contestatâ.

3. Quæritur 1. Num sententia ista, si post culpabilem absentiam lata sit contra Archiepiscopum, etiam ad successores transeat, videtur negandum, quia delictum personæ non debet in Ecclesiæ detrimentum redundare. *reg. 76. in 6. cap. 3.* sed contrarium est verum, quia ut glossa dicit *in cit. reg. Abb. in cap. 1. De dolo. Felin. hic. num. 6.* negligentia Prælati in judicialibus obest Ecclesiæ, conceditur tamen ei, si læsa sit restitutio in integrum. *c. 3. de in integrum. restitut.*

4. Quæritur 2. Si Archiepiscopus lacerasset privilegium, num monasterium obtinere debuisset exemptionem cōtra Ecclesiam Cantuariensem. affirmandum cum Abbate hîc, idque ex pluribus capitulis. Ostenditur 1. Propter antecedentem sententiam, pro quâ est juris præsumptio, donec legitima exceptio, quæ etiam post latam sententiam opponi potest (videlicet instrumentum fuisse falsum & supposititium) ostendatur, in hoc autem casu, ut ponimus, ostendi non poterit instrumenti falsitas, si laceratum sit vel abiectum.

2. Melior in dubio debet esse conditio possidentis, ponimus autem monasterium esse in possessione exemptionis, igitur tamen etsi pro eo sententia lata non sit, tamen præsumptio est, donec contrarium ostendatur, quare interim etiam possessione privari non potest, nec quidquam ei ab Episcopo tanquam subiecto imperari, alioquin competeret interdictum possessionis retinendæ, uti *Felin. hic docet n. 11. Dominic. §. ult. in 6. Innoc. & Abbas in c. Venerabilis. n. 3. de censibus.*

3. Quia subtrahæta est parti copia probationis, igitur perinde censeri debet, ac si plenè probatum sit, prout existimat hîc *Abbas*

n. 5. Sed hæc ratio difficultatē habet, quia licet verissima sit in causâ priuatâ, si v. g. Titius subtrahat, laceret, aut igni iniiciat instrumentum, quod plena contra ipsum probatio adesse censeatur, iuxta *l. Si de possessione 20. de prob. ubi Bart.* ait, probare furtum instrumentorum suorum, est sufficiens probatio contra furem, hæc tamen doctrina locum habere non videtur in casu nostro, quo agitur de iuribus Ecclesiæ; obstat enim regula, quod delictum personæ (maximè si in commissione sit extrajudiciale) Ecclesiæ obesse non debet, quare dicendum, quod in hoc casu Ecclesiæ admittenda sit, si ex alio capite ostendere velit subiectionem monasterij, aut falsitatem instrumenti v. g. per testes.

CAPITVLVM V.

Contingit.

PARAPHRASIS.

Abbas & Conventus S. Secundi questi sunt Cælestino III. interdum contingere, ut si litem habeant cum aliquo, privilegium suum exhibere cogantur adversario, atque ita occasione vnius capituli plura nova litigia consequi. Adhæc respondit Papa, si requisiti fuerint super exhibendo privilegio, indulgentiâ, vel instrumento, ut in præsentia iudicis, aliorumve prudentum virorum ab ipso deputatorum tantummodò recitari faciant, seu prælegi, ita ut si de vno tantum privilegij capitulo quæstio sit, illud duntaxat, describatur, & parti adversariæ tradatur.

SUMMARIUM.

1. Instrumentum vel privilegium, quod quis coram iudice allegat, totum adversario legi debet: sed solum illud capitulum edi debet, super quo controversia est, vel ex quo ea dependet.
2. Ratio redditur prædictæ constitutionis Pontificiæ.
3. Edere cogitur privilegium aut instrumentum Actor & Reus, si ille agendo, & hic

“ “ 2

excip-